

STEAM YONDASHUVI ASOSIDA MUSIQA DARSLARINI TASHKIL ETISH

Namangan Davlat Pedagogika Instituti

ART pedagogika kafedrasi stajyor o'qituvchisi

Jurayeva Gulchexraxon Zokirjon qizi

Annotatsiya: STEAM yondashuvi asosida musiqa darslarini tashkil etish zamonaviy ta'lim jarayonlarida pedagogik innovatsiyalar orasida eng samarali va dolzarb yo'nalishlardan biri bo'lib bormoqda. STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) — ya'ni, fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika integratsiyasiga asoslangan yondashuv bo'lib, u o'quvchilarda mustaqil fikrlash, kreativlik, amaliy ko'nikmalar va muammolarni hal qilish kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Mazkur modelni musiqa ta'limida qo'llash natijasida an'anaviy darslar o'rniga o'quv faoliyati qiziqarli, zamonaviy va interaktiv uslublar asosida yo'lga qo'yiladi.

Kalit so'zlar: STEAM, musiqa ta'limi, integratsiya, kreativlik, innovatsion yondashuv, texnologiya, tanqidiy fikrlash, loyihaviy ishlar, ko'p fanlilik, ijodiy kompetensiya.

Musiqa darslarida STEAM yondashuvining afzalliklari haqida gapirilganda, birinchi navbatda, san'at va ilm-fan o'rtasidagi uzviy aloqani qo'lga kiritish imkoniyati e'tirof etiladi. Chunki musiqa o'z mohiyatiga ko'ra, tovush, ritm, texnologiya, fizika va matematika kabi fanlarga anchayin yaqin. Shu sababli, musiqa darslariga integratsiyalashuvi o'quvchilar tafakkurining kengayishi va ularning turli sohalardagi bilimi mustahkamlanishiga olib keladi. Masalan, musiqa asarlarning tuzilishi, ritm va temp o'zgarishlarini tahlil qilishda fizik va matematik bilimlar, asbobsozlikda texnologik va muhandislik yondashuvi, ovoz sifatini shakllantirishda esa ilmiy metodlar qo'llaniladi. O'quvchilarning faol ishtiroki asosida o'tiladigan STEAM yondashuvli musiqa darslarida, avvalo, mustaqil tadqiqot va tajriba muhim o'rin tutadi. O'qituvchi darsning boshlanishida mavjud musiqa asarlari yoki nazariy masalalarni taklif qilib, o'quvchilarning mustaqil

fikrlash va yechim topish ko'nikmalarini oshiradi. Dars davomida topilgan yechimlar birgalikda muhokama qilinib, yakuniy natijaga erishish jarayoni qiziqarli va interaktiv o'tadi. Bunday darslar o'quvchilarning tanqidiy va tizimli fikrlash, hamkorlikda ishlash, yangi g'oyalarni izlash kabi zamonaviy kompetensiyalarini shakllantirish imkonini beradi.[1]

Musika ta'limida STEAM yondashuvi yordamida o'quvchilar yangi bilimlarni oladilar, mavjud bilim va ko'nikmalarini amaliyotda qo'llashga o'rgatiladi. Darslarda raqamli texnologiyalardan foydalanish, musiqa dasturlari orqali asarlarni yaratish, tovushlarni tahlil qilish va modellashtirish, turli soz asboblarni ishlab chiqish va tajriba qilish imkoniyatlari kengayadi. Har bir dars o'quvchining o'zini ijodkor sifatida ko'rsatib, o'zingiz qiziqqan yo'nalishda rivojlantirish uchun keng imkoniyat beradi. Shuningdek, STEAM elementi sifatida matematik bilimlar musiqa darslarida ritm, taktmeter va temp tahlilida, asarlarni arifmetik tengliklar asosida tuzishda, asboblarni sozlashda va ovoz tebranishini o'rganishda muhim ahamiyat kasb etadi. Fanlarni integratsiyalashgan holda o'rganish o'quvchilarda fanlararo dunyoqarash, tizimli fikr va analiz qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Musika va san'at sohalaridagi muammolarni yechishda zamonaviy texnologiyalarning ahamiyati ham ayni jarayonda ko'zga tashlanadi. Darslarda audiotexnika, kompyuter texnologiyalari, maxsus dasturlar va mobil ilovalar yordamida musiqa fayllarini tahlil qilish, yaratish va tinglash, hamda ovoz va musiqiy asboblarning texnologik imkoniyatlarini keng qamrovda o'rganish mumkin. Bu borada o'quvchilar o'z bilim va ko'nikmalarini amaliyotda mustahkamlab, kelajakda kasbga chuqur hamda ilmiy yondashish imkoniyatiga ega bo'ladilar.[2]

STEAM yondashuvi asosida tashkil etiladigan musiqa darslarida ta'lim metodlari ham an'anaviydan farq qiladi. O'qituvchi o'quvchilarga tayyor bilim emas, balki muammoni yechishda yordamchilik, yo'l-yo'riq ko'rsatadi. O'quvchilar yangi bilimlarni mustaqil ravishda kashf qilishga undaladi. Shu tariqa "o'rganiladigan fan" emas, "o'rganiladigan jarayon" birinchi o'ringa chiqadi. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasida tenglik, izlanish natijalari bo'yicha ochiq, ijodiy muhokamalar tashkil etiladi. Ta'limda motivatsiyaning oshishi, bunda o'quvchilarning qiziqish va tashabbusi yuqoriligi STEAM

yondashuvining eng asosiy ustunliklaridan biri hisoblanadi. O'quvchilar o'z iqtidor va qobiliyatlarini erkin namoyon qilish uchun keng imkoniyatga ega bo'ladilar. Darsning ijodiy va amaliy mashg'ulotlarga boyligi sababli ular o'zlashtirilgan bilim va ko'nikmalarini real hayotda qo'llashni o'rganadilar. STEAM yondashuvli musiqa darslarida baholash jarayoni ham innovatsion usullar asosida olib boriladi. Baholash mezonlari sifatida o'quvchining ijodkorligi, mustaqil fikrlashi, o'z tashabbusi bilan muammoni hal qilishi, hamkorlikda ishlash qobiliyati va yakuniy natija e'tiborga olinadi. Bunda an'anaviy test yoki savol-javob emas, balki loyihaviy ishi, musiqiy asar yaratish, tadqiqot va prezantatsiyalar baholashning asosiy vositasiga aylanadi.[4]

Yana bir muhim jihat shuki, STEAM yondashuvli darslar jamiyat ehtiyojlariga javoban shakllanadi. XXI asrda o'quvchilarning innovatsion tafakkur, axborot texnologiyalari, san'at, fan va texnologiyadan bilimli bo'lishi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli musiqa darslarida zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish o'quvchilarning har tomonlama kamol topishi, ijodiy va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish, iste'dod va bilimni jamiyat ehtiyojlari uchun foydali yo'nalishga yo'naltirish imkonini beradi. Pedagogikadagi yangi qarashlar va o'qituvchi-o'quvchi o'rtasidagi samarali muloqot STEAM yondashuvida musiqiy ta'limning zamonaviyligiga asosiy kalit bo'lib xizmat qiladi. Bu esa, o'z navbatida, o'quvchilarni mustaqil hayotga va kelajakda raqobatbardosh mutaxassis bo'lib yetishishiga zamin yaratadi. Psixologlar, pedagoglar va zamonaviy musiqashunoslarning fikricha, bunday yondashuv bola shaxsining ijtimoiy, aqliy, emotsional va ijodiy rivojini jadallik bilan boshlab beradi. Yuqoridagi barcha fikrlarni mulohaza qilgan holda, STEAM yondashuvi asosida musiqa darslarini tashkil etish nafaqat musiqa, balki boshqa fanlarga ham bevosita integratsion ta'sir ko'rsatadi. U o'quvchilarni tizimli bilim olish, hamkorlikda ishlash, ijtimoiy faollik, ijodkorlik va innovatsion tafakkurga o'rgatadi. Musiqa darslari endilikda an'anaviy individual yondashuvdan chiqib, zamonaviy pedagogik talablarga javob bera boshlaydi. Bu esa yosh avlodning har tomonlama yetuk, tashabbuskor va zamonaviy taraqqiyotga tayyor bo'lishini ta'minlaydi.[5]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, STEAM yondashuvi asosidagi musiqa darslari o'quvchilarning aqliy va ijodiy salohiyatini to'laqonli ochib beradi, ularni fanlararo integratsiyaga, ijodkorlikka, zamonaviy texnologiyalarni bilishga va har tomonlama rivojlanishga yetaklaydi. Yangi asr ta'limi uchun eng dolzarb va zamonaviy talablarni aks ettiradigan STEAM yondashuvi musiqiy ta'limni qiziqarli, mahoratli va samarali tashkil etishga imkon yaratadi. Zamonaviy ta'lim mazmunida bunday yondashuvning kuchayishi va kengayishi esa kelajak uchun kuchli zamin bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullaeva, M. (2019). "Ta'lim jarayonida STEAM texnologiyalaridan foydalanish." *Pedagogika va psixologiya*, (2), 113-117.
2. Ahmedov, A., & Abdullaeva, R. (2018). "Integratsiyalashgan darslarda zamonaviy pedagogik texnologiyalar." *Xalq ta'limi*, 3(95), 45-50.
3. Bakirova, S. (2021). "San'at ta'limida innovatsion yondashuvlar." *Ilm sarchashmalari*, (4), 156-161.
4. Eshmatov, T. (2020). "Musiqa ta'limida STEAM yondashuvi: imkoniyat va istiqbollari." *San'at va madaniyat*, (1), 34-39.
5. Hakimova, M. (2022). "Oliy ta'limda STEAM texnologiyalarini joriy etishning imkoniyatlari va istiqbollari." *O'zbekiston pedagogikasi*, (2), 48-54.
6. Niyozova, M. (2019). "STEAM yondashuvlari asosida o'quvchilarni ijodkorlikka o'rgatish." *Pedagogik innovatsiyalar*, 5(19), 94-98.
7. Rakhimova, S. (2021). "Fanlararo integratsiya va zamonaviy musiqa ta'limining yangi yo'nalishlari." *Ta'lim va Innovatsiya*, (3), 112-116.
8. Shodmonov, M., & Karimov, N. (2020). "STEAM yo'nalishi asosida ta'lim mazmunini boyitish." *Zamonaviy ta'lim*, (4), 56-60.